



Riktlinjer för säkerhetsskyddsarbete

1. Inledning

Sölvesborgs kommun och övriga svenska kommuner åläggs att vidta förebyggande åtgärder för att skydda mot brott som kan hota Sveriges säkerhet och förebygga terroristbrott, d.v.s. sådant som är av grundläggande betydelse för Sverige. Här ingår bland annat det militära och civila försvaret, den nationella ekonomin, brottsbekämpande myndigheter, domstolar och leveranser av sådant som är nödvändigt för samhällets funktionalitet på nationell nivå.

Lagstiftning som ålägger kommunerna ett säkerhetsskyddsarbete är Säkerhetsskyddslagen (2018:585), Säkerhetsskyddsförordningen (2018:658), Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2019:2) samt Offentlighets- och sekretesslagstiftningen (2009:400).

Säkerhetsskydd behövs för att skydda säkerhetskänsliga verksamheter mot olika typer av fientliga handlingar från aktörer som hotar med varierande avsikt och förmåga. De allvarligaste hoten kommer från främmande makt som både har hög förmåga och ett långsiktigt tidsperspektiv.

De fientliga aktörerna hämtar information genom öppna källor som webbplatser, allmänna handlingar, årsredovisningar, rapporter, samarbeten, deltagande i upphandlingar. Det kan även ske genom rekrytering av informationslämnare, infiltration, avlyssning av rum och telefoner, dataintrång, smartphones och andra elektroniska system.

2. Vad menas med säkerhetsskydd?

Med säkerhetsskydd avses enligt Säkerhetsskyddslagen

- skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota Sveriges säkerhet
- skydd av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen och som rör Sveriges säkerhet

Säkerhetsskyddsåtgärder för att förebygga brott som kan hota Sveriges säkerhet innefattar

- Informationssäkerhet, som ska förebygga att säkerhetsskyddsklassade uppgifter obehörigen röjs, ändras, görs otillgängliga eller

- förstörs och att förebygga skadlig inverkan i övrigt på uppgifter och informationssystem som gäller säkerhetskänslig verksamhet.
- Fysisk säkerhet, som ska förebygga att obehöriga får tillträde till områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt där de kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller där säkerhetskänslig verksamhet i övrigt bedrivs. Ska även förebygga skadlig inverkan på sådana områden, byggnader, anläggningar eller objekt som avses ovan.
 - Personalsäkerhet, som ska förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i en verksamhet där de kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller i en verksamhet som av annan anledning är säkerhetskänslig. Ska även säkerställa att de som deltar i säkerhetskänslig verksamhet har tillräcklig kunskap om säkerhetsskydd.
 - Säkerhetsskyddad upphandling (SUA), som ska förebygga och identifiera skyddsvärden i en upphandling, kunna analysera och ta fram säkerhetsskyddsavtal för att säkerställa att skyddsvärdena får ett skydd hos anbudsgivare/leverantör som är likvärdigt med det som finns hos verksamhetsutövaren.
 - Säkerhetsskyddsanalys, ska identifiera och bedöma skyddsvärden utifrån ett konsekvensperspektiv – hur allvarlig konsekvensen av en eventuell skada blir, istället för att fokusera på sannolikheten för att ett säkerhetshot realiserar.

3. Ansvar och organisation

Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för säkerhetsskyddet i Sölvesborgs kommun. Kommunstyrelsen ska tillse att verksamheterna erhåller funktioner, resurser och befogenheter för att kunna bedriva ett systematiskt och kontinuerligt säkerhetsskyddsarbete.

Säkerhetsskyddschef och biträdande säkerhetsskyddschef ska finnas och under kommunledningens ansvar ha tillsyn över kommunens säkerhetsskydd genom delegation. Säkerhetsskyddschefens tjänst är underställd kommunchefen och har ansvar för att det finns ett säkerhetsskydd som är samordnat, tillräckligt och fungerande. Säkerhetsskyddschefen ansvarar för att berörd personal erhåller adekvat utbildning. Innehållet i utbildningarna ska anpassas efter deltagarnas funktioner och ansvar i verksamheten.

Kommunens kanslichef är säkerhetsskyddschef och säkerhets- samordnaren är biträdande säkerhetsskyddschef. Kommunen har även en kris- och beredskapssamordnare som arbetar med säkerhetsfrågor. De kommunala bolagen har utsett egna säkerhetsskyddschefer.

4. Säkerhetsskyddsanalys

Enligt 2 kap 1 § säkerhetsskyddslagen (2018:585) och 2 kap 1 § säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) ska den som bedriver säkerhetskänslig verksamhet göra en säkerhetsskyddsanalys.

För Sölvesborgs kommuns del innebär det att identifiering ska göras av skyddsvärden som finns i de kommunala verksamheterna som är värda att skydda med hänsyn till Sveriges säkerhet. Kommunen ska även titta på vilka hot och sårbarheter som är kopplade till dessa skyddsvärden och vilka säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga. Kort uttryckt:

Vad behöver skyddas? **Mot vad** ska det skyddas? **Hur** ska det skyddas?

Kommunen ska identifiera anläggningar, objekt och system eller utifrån vilken typ av skada för Sveriges säkerhet en fientlig handling skulle kunna medföra. Konsekvenserna delas in i:

- Skada för Sveriges yttre säkerhet
- Skada för Sveriges inre säkerhet
- Skada på nationellt samhällsviktig verksamhet
- Skada för Sveriges ekonomi

Typ av skada enligt ovan graderas utifrån olika nivåer:

- Nivå 5: Synnerligen allvarlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå 4: Allvarlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå 3: Inte obetydlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå 2: Ringa skada för Sveriges säkerhet
- Nivå 1: Inte mätbar eller relevant konsekvens för Sveriges säkerhet

Verksamheter, anläggningar, system eller liknande som hamnar på nivå 1 omfattas inte av något krav på säkerhetsskydd.

Säkerhetsskyddschefen har ansvar för att det finns en aktuell, dokumenterad säkerhetsanalys som ska hållas uppdaterad. Säkerhetsskyddsanalysen ska vara ett levande dokument som revideras kontinuerligt utifrån behov. Säkerhetsskyddsanalysen ska klassas som **HEMLIG** enligt 15 kap 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och ska förvaras inlåst.

4.1 Säkerhetsskyddsplan

När säkerhetsskyddsanalysen är fastställd ska en säkerhetsskyddsplan upprättas. Planen ska redogöra för vilka säkerhetsskyddsåtgärder som verksamheten behöver vidta utifrån skyddsvärde i förhållande till vilka

säkerhetshot och vilka sårbarheter som finns. Av planen ska även framgå när säkerhetsskyddsåtgärderna ska vidtas och vem som har ansvaret.

Åtgärderna delas in i tre områden; * Informationssäkerhet * Fysisk säkerhet * Personalsäkerhet.

5. Säkerhetsskyddsåtgärder

5.1 Informationssäkerhet

Informationssäkerhet ska förebygga att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter obehörigen röjs, ändras, görs otillgängliga eller förstörs. Detta gäller all information, oavsett ifall den är muntlig, i pappersform eller elektroniskt lagrad. Informationssäkerheten ska också hindra uppgifter från att ändras eller förstöras.

I kommunen ska finnas rutiner för behandling av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och handlingar. Rutinerna ska reglera vad som gäller för spårbarhet, upprättande, kopiering, utskrift, utdrag, kvittering, förvaring, distribution, medförande, inventering och destruktion.

För att ta del av säkerhetskänsliga uppgifter som är av betydelse för totalförsvaret eller Sveriges säkerhet ska en person

- bedömas som pålitlig ur säkerhetssynpunkt
- ha tillräckliga kunskaper om säkerhetsskydd
- behöva uppgifter för sitt arbete i den verksamhet där de hemliga uppgifterna förekommer

Den som ges behörighet ska upplysas om vad sekretessen omfattar.

Personal som hanterar hemliga handlingar enligt 15 kap 2 § offentlighets- och sekretesslagen ska vara säkerhetsklassad.

5.2 Personalsäkerhet

Personalsäkerhet ska förebygga att personer som inte är pålitliga ur säkerhetssynpunkt deltar i säkerhetskänslig verksamhet. Personalsäkerhet ska också säkerställa att de som deltar i säkerhetskänslig verksamhet har tillräcklig kunskap om säkerhetsskyddet.

För att erhålla bästa möjliga säkerhet ska personer som arbetar med säkerhetskänslig verksamhet genomgå säkerhetsprövning och ges relevant utbildning innan de får åtkomst till verksamheten. Utbildning ska därefter ges regelbundet i den omfattning som behövs. Syftet med säkerhetsprövningen är att klarlägga ifall en person kan bedömas vara lojal mot de intressen som ska skyddas, om personen är pålitlig ur

säkerhetssynpunkt och att utreda eventuella sårbarheter i säkerhetshänsende.

I säkerhetsprövning ska ingå grundutredning (samtal, referenser, intyg, betyg m.m.) samt registerkontroll (belastningsregister, misstanke-register, säkerhetspolisens register).

Bedömning om genomförande av säkerhetsprövning görs av säkerhetsskyddschefen i nära samarbete med anställande chef, HR och personal som hanterar säkerhetsprövning. Säkerhetsprövningen ska dokumenteras och en sammanfattning av dokumentationen sparas.

Systematisk uppföljning av personalen ska göras för att så tidigt som möjligt upptäcka eventuella avvikelser. Om det finns anledning till det ska tidigare gjord bedömning av en persons lämplighet omprövas. Rutiner för utredning, beslutsprocess, åtgärder och hantering av avvikelser ska finnas.

5.2.1 Säkerhetsprövning av förtroendevalda

Enligt huvudregeln är det inte tillåtet att säkerhetspröva och registerkontrollera fullmäktigeledamöter i deras egenskap av ledamot, 3 kap 1 §, 1 st p 1 säkerhetsskyddslagen (2018:585). Däremot kan förtroendevald som utses till ledamot i en styrelse eller nämnd som bedriver säkerhetskänslig verksamhet bli föremål för säkerhetsprövning och registerkontroll för det specifika uppdraget.

5.3 Fysisk säkerhet

Kommunens säkerhetsanalys ska kartlägga behovet av fysisk säkerhet, vad den fysiska säkerheten ska skydda och vad den ska skydda emot.

Fysisk säkerhet ska förebygga att obehöriga får tillträde till områden, byggnader, anläggningar eller objekt där de kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs. Den fysiska säkerheten kan bestå av personal, rutiner, byggnadsteknik och säkerhetsteknik och måste anpassas för den enskilda verksamheten. Här kan även det geografiska läget, verksamhetens art och byggnadstekniska förutsättningar spela roll.

Kommunen ska aktivt arbeta med principerna för fysisk säkerhet, som lökprincipen (utifrån och in/lager på lager), genom sektionering, variationer och försvårande åtgärder i skydd, att reducera sårbarheter, styra tillträden till verksamheter, prevention genom hur vi bygger och ha mer redundans i den fysiska säkerheten.

Verksamheterna ska även ha förmåga att avbryta obehöriga tillträden eller skadlig inverkan. Åtgärderna ska utgå ifrån vad som framgår av säkerhetsskyddsanalysen, d.v.s. vad som skyddas och vad den fysiska säkerheten ska skydda emot. Verksamhetsansvarig se till att det finns tillräckliga förkunskaper, utbildning, utrustning, övning, mandat etc.

6. Säkerhetsskyddsklassificering

Säkerhetsklassning ska göras av sådana befattningar som kommer att hantera hemlig information eller på annat sätt delta i säkerhetsskyddad verksamhet. Det gäller därmed verksamhet av betydelse för rikets säkerhet, där röjande av uppgifter kan leda till men för Sveriges säkerhet som inte enbart är ringa.

Säkerhetsklass 1- anställd får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen *kvalificerat hemlig* och kan till följd av deltagande i verksamheten ha möjlighet att orsaka synnerligen allvarlig skada för Sveriges säkerhet.

Säkerhetsklass 2- anställd som i en omfattning som inte är ringa får ta del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen *hemlig* eller i ringa omfattning får ta del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen *kvalificerat hemlig* eller som till följd av sitt deltagande i verksamheten har möjlighet att orsaka allvarlig skada för Sveriges säkerhet.

Säkerhetsklass 3 – den som får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen *konfidentiell*, som i ringa omfattning får ta del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen *hemlig* eller till följd av sitt deltagande i verksamheten har möjlighet att orsaka en inte obetydlig skada för Sveriges säkerhet.

Skillnaden mellan klasserna 1, 2 och 3 är i vilken omfattning den anställde får ta del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och vilken skada den anställde därmed kan orsaka. För säkerhetsklass 1 och 2 krävs svenskt medborgarskap, 3 kap 11 § säkerhetsskyddslagen (2018:585) och här ska även en särskild personutredning göras, som bland annat behandlar familjesituation och ekonomisk situation. Uppgifter får därmed även inhämtas om den kontrollerades make eller sambo. Särskild personutredning kräver den kontrollerades samtycke.

Beslut om placering i säkerhetsklass eller upphävande av detsamma fattas av säkerhetsskyddschefen i samråd med ansvarig chef och ska dokumenteras. När den anställde lämnar en säkerhetsklassad befattning

ska det hållas ett avgångssamtal där arbetsgivaren ska påminna om tystnadsplikten och den undertecknade sekretessförbindelsen.

7. Säkerhetsskyddad upphandling (SUA)

Enligt säkerhetsskyddslagstiftningen ska kommunen innan upphandling sker pröva ifall denna, helt eller delvis, ska omfattas av säkerhetsskydd. Om så är fallet ska "Säkerhetsskyddad Upphandling med säkerhetsAvtal (SUA) upprättas med leverantör och/eller underleverantör.

Kravet på säkerhetsavtal ska finnas med i upphandlingsdokumenten. Även kontraktet bör innehålla villkor om att säkerhetsskyddsavtal ska ingås och att dessa villkor ska uppfyllas för att kontraktet ska vara giltigt. Säkerhetsskyddet får inte göras mindre omfattande i ett säkerhets-skyddsavtal än vad som följer av lag, förordning eller föreskrifter.

Genom ingående av SUA-avtal förbinder sig en leverantör att uppfylla ställda säkerhetskrav. Leverantören ska i sin tur säkerställa att eventuella underleverantörer uppfyller samma krav som ställs på leverantören. Verksamhetsutövaren förbinder sig att kontrollera att bestämmelserna i avtalet uppfylls.

Säkerhetsavtalet utgör även grund för att besluta om vilka anställningar och andra deltagande hos leverantören som ska placeras i säkerhetsklass. Beslut om placering i säkerhetsklass och åtgärder som t.ex. registerkontroll beslutas i samråd med säkerhetspolisen och kräver leverantörens medgivande.

Det finns tre nivåer på SUA-avtal:

Nivå 1 – Leverantören kommer att hantera och förvara hemliga uppgifter i sina egna lokaler.

Nivå 2 – Leverantören kommer att hantera hemliga uppgifter enbart i lokal, som anvisats av beställande myndighet.

Nivå 3 – Leverantören kan komma att få del av hemliga uppgifter.

När kommunen har ingått säkerhetsskyddsavtal enligt 2 kap 6 § säkerhetsskyddslagen ska detta anmälas av verksamhetsutövaren till säkerhetspolisen.

När säkerhetsskyddsavtal ingåtts ska leverantören ta fram en säkerhetsskyddsinstruktion som ska godkännas av verksamhetsutövaren. Detta för att verksamhetsutövaren ska kunna bedöma och godkänna leverantörens hantering av säkerhetsskyddet. Kontroller ska därefter

göras löpande av verksamhetsutövaren. Det gäller kontroll av sådant som omfattas av säkerhetsskyddsavtalet, t.ex. lokaler, behörighet hos personer, att uppgifter förvaras och hanteras korrekt, att tystnadsplikt hålls etc.

Efter att säkerhetsskyddsavtalet sagts upp ska verksamhetsutövaren upplysa om tystnadsplikten som fortsätter att gälla samt anvisa hur säkerhetsklassificerade uppgifter ska återlämnas eller destrueras. Verksamhetsutövaren ska därefter avanmäla säkerhetsskyddsavtalet och dess registerkontroller till säkerhetspolisen.

Kommunens upphandlingsavdelning ska ha rutiner/checklista kring hanteringen av upprättande, löpande kontroller och avslutande av säkerhetsskyddsavtal.

Rutin för säkerhetsprövning

Säkerhetsprövning ska göras:

- på den som ska anställas i säkerhetsklassad befattning
- på anställd som byter från icke säkerhetsklassad tjänst till säkerhetsklassad
- när anställd byter till tjänst i högre säkerhetsklass
- på den som ska delta i övningar eller vissa kurser enligt order i vissa fall
- inför vissa uppdrag som hänförs till säkerhetsklass enligt säkerhetsskyddslagen
- vid besök till vissa anläggningar

Säkerhetsklasser:

- 1 den som i en omfattning som inte är ringa får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen kvalificerat hemlig, eller som till följd av sitt deltagande i verksamheten har möjlighet att orsaka synnerligen allvarlig skada för Sveriges säkerhet
- 2 den som i en omfattning som inte är ringa får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen hemlig, som i ringa omfattning får ta del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen kvalificerat hemlig, eller som till följd av sitt deltagande i verksamheten har möjlighet att orsaka allvarlig skada för rikets säkerhet
- 3 den som får ta del av uppgifter i säkerhetsklassen konfidentiell, som i ringa omfattning får ta del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen hemlig, eller som till följd av sitt deltagande i verksamheten har

möjlighet att orsaka skada som inte är obetydlig för Sveriges säkerhet

För säkerhetsklass 1 och 2 krävs svenskt medborgarskap.

Ansvar för säkerhetsklassning av tjänster

Säkerhetsskyddschef i samarbete med anställande chefer, HR och övrig personal som handlägger säkerhetsprövningar.

Genomförande av säkerhetsprövning

Innan en säkerhetsprövning genomförs ska den som kontrolleras i god tid bli informerad om vad registerkontroll och säkerhetsprövning innebär.

Innan intervjun ska göras id-kontroll av den intervjuade och information ska ges om dokumentationen och hantering av denna.

Intervjun bör genomföras av minst två personer. Själva intervjun ska präglas av respekt för den som intervjuas och genomföras i ett positivt samtalsklimat och ekonomisk situation genomförts dokumenteras i sammanfattning och sparas. Om något särskilt framkommit kan det sparas.

Registerkontroll

Säkerhetsskyddschefen beslutar gemensamt med anställande chef när registerkontroll ska göras. Samtycke inhämtas av den som ska kontrolleras, därefter skickas begäran om registerkontroll till säkerhetspolisen. Samtycket sparas och förvaras gemensamt med sammanfattningen av säkerhetsprövningen.

Säkerhetschefen ansvarar för registerkontrollen och är tillsammans med diariet kommunens kontaktpersoner gentemot säkerhetspolisen och den som kontrolleras när det gäller säkerhetsprövning.

Särskild personutredning

Vid placering i säkerhetsklass 1 och 2 ska en särskild personutredning göras, där både familjesituation och ekonomisk situation ska lämnas i samband med att registerkontroll ska göras. Säkerhetspolisen gör den särskilda personutredningen grundad på underlag som den kontrollerade fått fylla i.

Placeringsbeslut

Efter säkerhetsprövningen ska beslut fattas av säkerhetsskyddschefen om placering. Beslutet dokumenteras och sparas med sammanfattningen och sänds till säkerhetspolisen.

Upphävande

Om upphävande av beslutet av någon anledning behöver göras, är det säkerhetschefen som fattar sådant beslut. Även hävningsbeslut ska sparas i sammanfattning i personalakt med begäran om registerkontroll.

Beslut i personärende

Om det vid en inledande eller uppföljande säkerhetsprövning framkommer information som visar att en person kan antas brista i lojalitet, pålitlighet eller vara sårbar, ska säkerhetsskyddschefen föredra säkerhetsskyddsbeslut i personärende för myndighetschefen. Beslut får endast fattas av myndighetschef efter föredragning. Beslutet kan bestå i att personen ska kvarstå på sin befattning, omplaceras eller skiljas från den skyddsvärda verksamheten och säkerhetsklass.

Säkerhetssamtal

Säkerhetssamtal kan hållas med den enskilde och initieras av både säkerhetschef och den enskilde m.a.a. speciell händelse. Samtalet har till syfte att ge kunskap om händelsen och kan komma att utgöra grund för myndighetens bedömning om den enskildes lojalitet, pålitlighet och sårbarhet. Samtalet hålls av säkerhetsskyddschefen och ev. andra som säkerhetschefen anser bör delta.

Avgångssamtal

Ett avgångssamtal ska hållas med person som lämnar en säkerhetsklassad befattning under säkerhetsfokus. Påminnelse om tystnadsplikten och den undertecknade sekretessförbindelsen ska göras.